

BENNE LAKIK A TELJESSÉG

Ő a láthatatlan Isten képe, az elsősülött minden teremtmény előtt. Mert benne teremtett minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, akár trónusok, akár uralmak, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok: minden általa és reá nézve teremtett. Ő előbb volt mindennél, és minden őbenne áll fenn.

Ő a feje a testnek, az egyháznak is, Ő a kezdet, az elsősülött a halottak közül, hogy minden tekintetben Ő legyen az első. Mert tetszett az egész Teljességnek, hogy benne lakjék, és hogy általa békéltessen meg önmagával mindent, a földön és a mennyben, úgy, hogy békességet szerzett a keresztfán kiontott vére által. Kol 1,15-20

Advent ünnepében így a karácsony előtti négy hétben mindig újra felerősödik bennünk a mi dicsőséges Urunk, Jézus Krisztus visszajövetelének a várása. Mi, hívők szüntelenül várjuk Őt, ilyenkor azonban a szokottnál is jobban figyelünk az Ő ígéreteire, amit az Ő második eljövételére nézve hagyott ránk.

Azt mondta: Eljön egyszer egy nap, a történelem utolsó napja, amikor Ő teljesen váratlanul megjelenik nagy hatalommal és dicsőséggel. Beül az Ő dicsőségének királyi székébe, eléje gyűjtetnek mind a népek, és isteni igazsággal megítéli azokat. Minden szem meglátja majd Őt akkor. Azok is, akik tagadták, azok is, akik ellenségei, azok is, akik keresztre feszítették, és sírni fognak mindnyájan - ezt olvassuk az igében. Azon a napon mindenki előtt egyértelművé lesz Jézus Krisztus egyedülálló nagysága és isteni személyének a titka.

A Kolossé levél ebben a részében Pál apostol ebben a szép hitvallásban pontosan Jézus páratlan nagyságáról és istenségéről tesz bizonyosságot. A levél egy gyönyörű imádsággal kezdődik, ami után az apostol rátér tulajdonképpen mondanivalójára, és Jézus istenségének, nagyságának, mindenható hatalmának és végtelen kegyelmének a bizonyítékait sorolja el. Egy formájában és tartalmában egyaránt lenyűgöző Krisztus-himnuszot hallottunk ebből a néhány versből.

Két igazságot zeng ez a himnusz: egyrészt, hogy Jézus Úr mindenek felett, másrészt, hogy Jézustól mindent megkapnak a benne hívők, amire szükségük van ebben az életben és az örökkévalóságban. Jézus felette áll mindennek - ez az egyik bizonyágtétele az apostolnak, és Jézusnál megtalálható minden, amire szükségünk van. Neki van alárendelve az egész világmindenség, és Ő maga a teljesség. Az Ő személye a foglalat mindennek. Rövidebben szólva: Jézus Úr, és Jézus elég.

Formáját tekintve, ebben a himnuszban nem vitázik az apostol azokkal a tévtanítókkal, akik garázdálkodtak a kolosséi gyülekezetben. Tartalmát

tekintve azonban pontosan az ő zavaros elképzeléseiket zúzza szét. Mert miről ír itt az apostol és mire válasz ez?

A Kolossé gyülekezetben tevékenykedő tévtanítók egyebek között azt is hirdették, hogy Isten és az ember között olyan nagy szakadék keletkezett, hogy azt Jézus egyedül nem tudja áthidalni. Az áthidaláshoz szükség van különféle szellemi közbenjárók egész sokaságára, és ezeknek kell besegíteniük Jézus megváltó munkájába. Ezek a szellemi közvetítők jó- és rosszindulatú szellemi lények, csillaghatalmak, és ezekkel a gnosztikusok által hirdetett titkos tanítás elsajátítása révén kerülhet kapcsolatba az ember. Az ő zagyva filozófiájuk lényege tehát az volt: Krisztus kicsi, és amit Ő tud adni a benne hívőknek, az kevés. A Pál által hirdetett evangélium szerintük csupán részleges megoldást ad a problémákra, a teljességhez nem segíti el az embereket, a teljességhez a tőlük kapható ismeret visz el mindenkit, és ők minden problémára megoldást adnak. Ez a két szó volt az ő ismétlődő varázsszavuk: teljesség és minden.

Pál itt formailag nem vitázik, de nem véletlen, hogy öt mondaton belül nyolcszor használja ezt a szót: minden. A himnusz csúcsa az, hogy maga a Teljesség, a mindenható Isten lakozik Jézus Krisztus személyében.

Nem kell tehát rettegniük a Krisztusban hívőknek semmiféle szellemi hatalmasságoktól, és nem szabad bizonytalanságban lenniük az üdvösségük felől, amit Krisztusban megkaptak és tőle hittel elfogadtak, mert Jézus Úr minden felett, és amit tőle kap a hívő, az elég mindenre. Mert ha Őbenne lakozik a Teljesség, akkor rajta kívül nincs más. Akkor azt, amit Ő hoz, nem lehet, és nem is kell semmivel kiegészíteni. Akkor aki közelebb akar jutni a teljes élethez, annak Krisztushoz kell közelebb kerülnie. Őt kell mélyebben megismerni, vele juthat szorosabb lelki közösségre a hívő.

Ezt az igazságot erősíti itt Pál négyszeresen is.

1. Először is ezzel a verssel (15. vers): "*Ő a láthatatlan Isten képe, az elsősülött minden teremtmény előtt.*" Ez röviden azt jelenti: Jézus Isten. Az Ő léte nem a testet-öltéssel kezdődött, hanem öröktől fogva mindörökké tart. Ez a különös kifejezés: elsősülött minden teremtmény előtt, ez arra utal, hogy Jézus az Isten Fia, amint hogy Ő maga ennek vallotta magát. Ez azonban nem egyfajta leszármazást jelent, mint ami elsőre nekünk eszünkbe jut, hanem azt, hogy Ő az Atya örököse, teljhatalmú képviselője, vele azonos. Az Ő hasonmása, képmása, képe. Ő a láthatatlan Isten képe. Ezért mondta Ő, hogy aki látott engem, az látta az Atyát.

Csodálatos világossággal és erővel ír erről a Zsidókhoz írt levél első fejezete. Hadd olvassunk fel ebből egy hosszabb részt, mert tulajdonképpen ugyanazt mondja el, amit ez a Kolosséi levélben található hitvallás, csak egy kicsit részletesebben. "*Miután régen sokszor és sokféleképpen szólt Isten az atyákhoz a próféták által, ezekben a végső időkben (amiben mi is élünk) a Fiú által szólt hozzánk, akit örökösévé tett mindennek, aki által a világot teremtette. Ő (Jézus) Isten dicsőségének a kisugárzása és lényének képmása,*

aki hatalmas szavával hordozza a mindenséget, aki miután minket bűneinktől megtisztított, a mennyei Felség jobbára ült. (Ez is azt fejezi ki, hogy vele egyenrangú.)

Annyival feljebbvaló az angyaloknál, amennyiben külön nevet örökölt náluk. Mert az angyalok közül kinek mondotta az Isten: *"Fiam vagy te, ma nemzetelek téged!"* vagy ezt: *"Atyjává leszek, és ő Fiammá lesz."* Amikor pedig bevezeti az elsőszülöttet a világba, ismét így szól: *"Imádja Őt az Isten minden angyala!"* És az angyalokról ugyan ezt mondja: *"Angyalait szelekké teszi, és szolgálit tűz lángjává"*, de a Fiúról így szól: *"A te trónusod örökké megáll, ó Isten, és királyi pálcád az igazság pálcája. Szeretted az igazságot, és gyűlölted a gonoszsgot: ezért kent fel téged az Isten, a te Istened..."*

Az első hitvallás tehát az, hogy Jézus Isten. Éppen ezért nagyobb mindenkinél, még az angyaloknál is, akiket nagy becsben tartottak ezek a tévtanítók is. Tulajdonképpen ez önmagában elég lenne, ha valaki ezt érti, és komolyan hiszi, Jézus egyedülálló nagyságának a bizonyítására.

2. Pál azonban, ha lehet, még tovább fokozza ezt. Pontosabban konkretizálja, hogy miben mutatkozott meg a leghatalmasabban Jézus istensége. Azt mondja, abban, hogy részt vett a teremtésben. A folytatás így hangzik: *"Benne teremtett minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, akár trónusok, akár uralmak, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok: minden általa és reá nézve teremtett. Ő előbb volt mindennél, és minden őbenne áll fenn."*

Jézus tehát nem teremtmény, hanem Teremtő. Őbenne, általa és reá nézve teremtett minden. Ez a három kifejezés arra utal, hogy nemcsak a teremtés előtt létezett már, nem csupán tevékenyen részt vett a teremtés isteni munkájában, hanem az egész teremtett világ Őbenne kapja meg az értelmét. Ennek a csodálatos isteni műnek az ad értelmet, hogy ott van benne Jézus. Ez a hitvallás jelenti ezeknek a bizonyos égi erőknek, közvetítőknek és hatalmaknak a lefokozását is. Mert ha ezek egyáltalán léteznek, mindnyájan teremtmények. Jézus pedig mint Teremtő vett részt a világ létrejöttében. Jézus tehát Úr felettük. Aki tehát Jézushoz tartozik, annak nem kell félnie tőlük.

Pál hihetetlen tömörséggel és mégis gyöngéd szeretettel lelkigondozza a gyülekezet tagjait, és így akarja eloszlatni felesleges aggályait, szorongásaikat, félelmeiket, és erősíteni a Jézusba vetett bizalmukat, aminek minden alapja megvan.

3. Aztán - ha lehet -, még tovább fokozza a dolgot, és ezt írja: *„Jézus nemcsak a világ teremtésében vett részt isteni hatalmával, hanem Ő a világ újjáteremtője. Ő tette lehetővé az Isten ellen fellázadt és tőle messzire szakadt embernek, hogy visszataláljon az élet forrásához, Istenhez, és Ő teszi képessé ezt a belsőleg teljesen megromlott embert arra, hogy értse és*

szerezse teremtő Istenét, és újra boldog gyermekeként éljen. Ehhez egészen újjá kell formálni az embert, újjá kell teremteni. Aki Krisztusban van, új teremtés az, a régiek elmúltak, íme újjá lett minden”.

És mindezt az Ő kereszthalála és feltámadása által végezte el. Mert Jézus nem egyetlenként támadott fel a halálból, hanem elsőként törte át a kárhozatnak az áthatolhatatlan falát, és ezen a résen, amit feltámadásával ütött, a benne hívők mind követhetik Őt. Nincs ehhez fogható győzelem ezen a világon. Ezért írja róla az apostol a folytatásban: *"Ő a feje a testnek, az egyháznak is, Ő a kezdet, az elsőszülött a halottak közül, hogy minden tekintetben Ő legyen az első."*

Az egyház a szó bibliai értelmében azoknak a benne hívőknek a közössége, akik Őt ezen a halálon ütött résen át követik az életbe, a teljes életbe, az örök életbe. Akik így új életet kaptak tőle, az Ő halála és feltámadása által, azok egy új közösséget alkotnak ezen a földön. Pál apostol így írja egy másik helyen: *"Az új teremtés zsengei"* vagyis a legelsőek azok közül, akik az új teremtést bizonyítják.

Jézus az emberek újjáteremtését ugyanúgy az Ő szavával végzi el, mint ahogy a teremtéskor Isten szavára álltak elő a létezők. Legyen világosság - mondta Isten -, és lett világosság. Nyújtsd ki a te béna kezdet - mondta Jézus a betegnek -, és kinyújtotta a béna kezét. Megbocsáttattak a bűneid - és bizonyos lehetett benne, hogy teljes bocsánatot kapott a bűneire. Hallgass, némulj el! - mondta a viharos tengernek -, s elállt a szél, és nagy csend lett. Lázár, jöjj ki! - mondta annak, akit már négy napja eltemettek, és már oszlásnak indult -, és Lázár megjelent a sírkamra ajtajában.

Ugyanúgy szavával terem újjá, mint ahogy Isten a szavával teremtett. Ez is Jézus istenségét mutatja.

4. Mindezek után összefoglalja a bizonyágtételét az apostol egy rövid summás mondatban, amiben az ellenfelek kedvenc kifejezését használja, és ezt mondja: *"Mert tetszett az egész Teljességnek, hogy benne lakjék..."* Ha Jézusban valóban a mindenható Isten lakik, akkor Isten Jézus személyében áll előttünk. És ez fordítva is igaz: Jézus személyében maga a mindenható Isten áll előttünk. Aki tehát Őt tiszteli, az nem embert tisztel, aki Őt imádja, az nem bálványimádó, hanem az ugyanazt az Istent imádja, akihez Ő így tanított imádkozni: *Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy.*

Éppen ezért belőle, a Teljességből kell nekünk egyre többet merítenünk. Úgy, ahogy a János evangéliuma elején olyan csodálatosan szépséggel írja az ige: *"Mi pedig valamennyien az Ő teljességéből kaptunk kegyelmet kegyelemre."*

Hisszük-e mi ezt? Az a szomorú tapasztalatom, hogy a templomlátogató gyülekezet jó része sem hiszi ezt komolyan. Legjobb esetben dogmatikai tételként rábólintunk, de nem szívárgott le a szívünkbe, nem határozza meg Jézus iránti imádatunkat, nem vált alapjává a benne vetett rendíthetetlen

bizalmunknak, és életünk kritikus helyzeteiben kevesen tudunk ilyen hittel Őreá nézni, és tőle várni a segítséget, mint akiről bizonyosan tudjuk és hisszük, hogy Ő Isten. Mint akiről elhiszük azt, amit a kijelentés mond, hogy előbb volt mindennél és részt vett a teremtésben, mint akinek egyedül köszönhetjük az újjáteremtés lehetőségét, hogy nem kell elvesznünk a kárhozatban Istentől elszakadva, hanem visszatálhatunk az élet forrásához, Istenhez. Mint akiben benne foglaltatik az egész Teljesség.

Nem könnyű ezt az értelmünkkel felfogni, de a hitünkkel mindenképpen meg kell ezt ragadnunk. Jézus személye az a kritikus pont, ami eldönti életünk és halálunk kérdését. Idéztük a János evangéliuma 5. részéből Jézus szavait: *"Aki az én beszédeimet hallja és hisz annak, aki engem elküldött, az nem megy a kárhozatra, hanem átment a halálból az életbe."* És mit mondott az, aki Őt elküldte? Azt mondta az Atya: *"Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, Őt hallgassátok!"* Aki ezt hiszi, az átment a halálból az életbe.

Jézus isteni nagyságáról sok ige tanúskodik. Most csak a Jelenések könyvéből hadd olvassak néhány verset, ami megnyugtathatja azokat is, akik aggódnak amiatt, hogy szabad-e Jézushoz imádkoznunk. Azt olvassuk itt az 5. fejezetben, hogy senki nem találta az egész világmindenségben, aki felnyithatná a világtörténelem pecsétjeit. Vagyis, akik végrehajthatnák a mindenható Istennek a történelemre elkészített akaratát. És akkor *"A Bárány odament, és átvette a könyvet a trónuson ülő jobb kezéből; és amikor átvette a könyvet, a négy élőlény és a huszonnégy vén leborult a Bárány előtt - mindegyiknél hárfa volt és aranycsésze, tele füstölőszerrel: a szentek imádságai ezek -, és új éneket énekeltek ekképpen:.....És hallottam, hogy minden teremtmény, a mennyben és a földön, a föld alatt és a tengerben, és minden, ami ezekben van, ezt mondta: A királyi széken ülő és a Bárányé az áldás és a tisztesség, a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké! A négy élőlény így szólt: Ámen! És a vének leborultak, és imádták Őt."*

Ha a mennyben imádják Őt, nekünk is lehet, sőt kell imádnunk. És ha Jézus valóban az, akinek Őt Isten igaz igéje kijelenti, akkor micsoda kiváltság Őt ismerni, Őhöz tartozni, vele a hit által közösségben élni, az Ő javait élvezni, és azokkal másoknak szolgálni! Tudatában van-e ennek minden hívő testvér? Tisztában van-e ezzel mindenki, aki keresi Őt, akit keres Ő, és aki még igazán személyesen talán nem ismeri?

Még egy utolsó kérdés van hátra. Ha Jézus ennyire hatalmas, akkor miért hagyta ott a mennyi dicsőséget? Miért vette magára ezt a mi nyomorult emberi testünket? Miért engedte, hogy összeverjék, leköpdössék? Miért tűrte szó nélkül a rágalmakat? Miért szenvedte el azt a temérdek kínt egész földi életében és nagypénteken, a kereszten kiváltképpen, hogy ha Ő ilyen hatalmas?

A 20. versben olvassuk erre a választ. *"Hogy általa békéltessen meg önmagával mindent, a földön és a mennyben, úgy, hogy békességet szerzett*

a keresztfán kiontott vére által." Mert a világmindenségben megszűnt a békesség. A teremtett világ fellázadt Teremtője ellen, vége lett a harmóniának, a közösségnek, és ezt az ember önerőből nem tudta helyreállítani. Lázadásával Isten haragját hívta ki maga ellen, és a biztos pusztulás várt rá. És azért lett az ige testté, azért teljesedett be az első ádventi várakozás, azért halt meg és támadott fel Jézus, hogy Ő egyedül, ezzel az Ő váltsághalálával helyreállítsa azt, amit mi elrontottunk: békességet szerzett Isten és az ember között, mégpedig a Golgotán kihullott vérével - ahogy itt olvastuk.

Mivel Isten, ezért lehetséges volt neki az, hogy örök isteni természete mellé magára vegye emberi természetünket is. Mivel Teremtő, ezért lehetséges neki az, hogy újjáteremtse bármelyikünk életét, akármennyire elrontottuk is azt. Erre használta és használja fel az Ő isteni teljhatalmát, Istenfiúságát, hogy így mondjam: mennyei összeköttetését. Ezt rajta kívül senki nem tudná megvalósítani ezen a világon. Ő viszont teljesen és tökéletesen megvalósította ezt. Nincs szüksége sem arra, hogy besegítsünk neki igyekvésünkkel és jó cselekedeteinkkel. Sem arra, hogy akármiféle mennyei erők, hatalmasságok, uraságok stb. kipótolják azt, ami hiányzik az Ő megváltó munkájából. Ő tökéletes váltságot szerzett.

Mindez, amit most olvastunk, a megterített úrasztalánál különös világossággal ragyoghat. Ezek az egyszerű jegyek: a megtört kenyér és a kitöltött bor, pontosan az Ő golgotai áldozatára utalnak. Arra, hogy Ő csakugyan nem tekintette zsákmánynak, hogy az Istennel egyenlő, hanem megalázta magát, rabszolgai formát vett fel, emberekhez hasonlónak lett, és engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Így lett az Ő halála számunkra az életnek a forrása. Ezért osztogathatja Ő ma is, nekünk is azokat a jótéteményeket, amiket csak tőle kaphat minden benne hívő: bűneink bocsánatát, az új életet, az örök életet.

Így folytatódik az igénk: *"Titeket is, akik egykor Istentől elidegenedtek, és ellenséges gondolkodásúak voltatok gonosz cselekedeteitek miatt, most viszont megbékéltetett emberi testében, halála által, hogy mint szenteket, hibátlanokat és feddhetetleneket állítson majd színe elé."* Ezért történt a testetöltés, a kereszthalál és a feltámadás, hogy minket, akik szintén távol voltunk Istentől, közelvalókká tegyen. Minket, akik elidegenedtünk Istentől gonosz szívünk miatt, mint hibátlanokat, szenteket és feddhetetleneket állítson Isten elé.

Ha valakinek van önismerete, azt mondja: ez lehetetlen. De ha valakinek van ilyen igaz Krisztus-ismerete, az ezt mondja: köszönöm, hogy ez lehetségessé vált. Ámen.

ADVENT

A szó latin eredetű, jelentése: megérkezés, az Úr érkezése. A karácsonyra való előkészület ideje, kezdete András naphoz (nov.30) legközelebb eső vasárnap. Bod Péter ref. lelkész, egyházi és történetíró ezt írta a 18. század közepén: *"így nevezetnek a mostani rendtartás szerént a karácson előtt való négy hetek. Régen voltak hat hetek a Szent Márton napjától fogva, aholott kezdi most is a görög eklézsiában négy hetekre szorított ilyen fundamentomon, mert a Krisztusnak négy adventusa, eljövetele vagyon. Midőn a testben megjelent. Midőn a szívbe beszáll és az embert megtéríti. Midőn halála óráján elmégyen az emberhez. Midőn eljő az utolsó ítéletre. Rendszerint kezdődni szokott Szent András napján."* Régen éjféle harangzúgók jelezték kezdetét, egyben az egyházi év megnyitását is. Egykoron a vallásos emberek szigorú böjtöt tartottak, ezen idő alatt, falun hajnali misére jártak, amit a középkorból eredeztetett kifejezésekkel angyali vagy aranyos misének is hívtak, és Szűz Mária tiszteletére ajánlottak.

Általában az egyházi ünnepekhez különféle hiedelmek, babonák társulnak. Advent időszakához is kötődik néhány ilyen. Pl.:

- az eladósorban levő lány a hajnali misére való első harangozásokor a harang köteléből három darabot tépett, amit aztán a hajfonó pántlikájában hordott, hogy farsangkor sok kísérője legyen.

- az Alföldön volt szokás, hogy a hajnali misére való harangozásokor a lányok mézet vagy cukrot ettek, hogy ettől édes legyen a nyelvük, s mielőbb férjet "édesgessenek" magukhoz.

- Erdélyben volt szokás, hogy a hajnali mise ideje alatt az összes ajtót, ablakot zárva kellett tartani, mivel ilyenkor a boszorkányok állati alakot öltenek, házakba, ólakba próbálnak jutni, s ott rontást okozni.

- az Ipoly mentén járta az a hiedelem, hogy az elázott pénz advent idején tisztul.

- Salgótarján környékén azt tartották, hogy ilyenkor tüzes emberek jártak, kiknek a szájukból tűz áradt. Az ilyen tüzes emberek ellen a néphit szerint olvasóval (rózsafüzér) lehetett védekezni.

Advent idején a leghosszabbak az éjszakák, meglehetősen jó alkalmat adva a varázslásra. A katolikus egyház ajánlja ezen időszak szentjeinek segítségül hívását. (András, Borbála, Luca, stb.)

A néphit kapcsolatba hozza saját mágikus várakozásait az említett szentekkel, de nem csupán a vallás tanítása alapján, hanem mágikus hatalmat is tulajdonít neki.

Modern rohanó életünkben a szívük, lelkük mélyén mi is várakozunk valamire, valakire. Ez a négy hét a "szent várakozás" időszaka. Várjuk a Messiást, mert tudjuk "eljö és nem késik".

AZ ERETNEKSÉGEK ÉS AZ INKVIZÍCIÓ

Az egyházi egység és a papi tekintély sokáig lehetetlenné tett a középkorban mindenféle vallási pártütést. De amint a keresztes háborúk idejében nagyobb viláfgorgalom indult meg: a szellemi érintkezésre is több alkalom nyílt s megkezdődött a lelkek forrongása. A XII. században meglepő hirtelenséggel két új eretnesség ütötte föl fejét. Az egyik a katharosok (tiszták) szektája volt. Ez Keletről eredt; gnostikus, manichaeista és keresztyén tanok keveréke volt. Legnagyobb ereje nem a tanaiban rejlett, hanem fölcsigázott aszkézisében, rajongó törekvésében az erkölcsi tisztaságra. Vándor apostolai ostromozták a hivatalos egyház papjainak és híveinek sok erkölcsi foltját s a hozzájuk csatlakozóknak tökéletes üdvöt ígértek. A Balkántól Dél-Franciaországig a legkülönbféle társadalmi rétegekben meggyökereztek a szektát, más-más nevek alatt (így pl. Dél-Franciaországban albigenseknek hívták őket, mert főfészkük Albi városa volt).

A másik nagy szekta, a valdenseké, már egészen keresztyén eredetű. Alapítója Wald (v. Waldes) Péter, gazdag lyoni kereskedő. Az apostoli szegénység gondolata 1176-ban annyira megragadta a szívét, hogy minden vagyonát elosztotta a szegények közt, ő maga pedig a hasonló gondolkozásúakból kis társaságot („lyoni szegények”) alakított és az Evangélium vándor prédikálásához fogott. Mindenben az Úrnak az apostolokhoz intézett utasításaihoz alkalmazkodtak. Fő fegyverük a Szentírás volt, amelyet a nép nyelvén olvastak és terjesztettek. Életeszményük Krisztus és az apostolok követése. Ezt a Biblia, főképp az Újszövetség parancsainak betű szerint való megtartásával akarták elérni. Ez a szekta is széles körben elterjedt, Franciaországon és észak-Itálián kívül közép-Európában is. A nép rokonszenvét és a papság gyűlöletét főképp az „apostoli szegénység” hirdetésével és megvalósításával keltette föl.

A katharosok és a valdensek a középkori egyház nem egy téves szokását és tanítását elvetették: így amazok a szentek, a képek, az ereklyék tiszteletét, emezek a búcsú és a tisztítóhely tanát. Ennyiben tehát a reformáció előfutárjainak tekinthetők, de csakis ennyiben. Mert lényegében az ő vallásosságuk egyáltalán nem állott magasabban az akkori egyháznál, csak aszkétikus erkölcsi szigorúságban volt következetesebb nála. A reformáció egyházai a hit nagy kérdéseiről az Evangélium alapján egészen másként gondolkoznak, mint ők. Mindazonáltal a katolikus egyház így sem nézte jó szemmel ezeket a szektákat. Feltette tőlük egységét, papjai gazdagságát és tekintélyét. Ezért, már III. Ince óta, erélyesen föllépett ellenük. Főképp az ő népszerűségük ellensúlyozására alakultak a koldulórendek. De a pápaság nem érte be a békés küzdelemmel. A katharosok ellen, a francia királyság támogatásával, rettenetes hadjáratot indított. Majd (1232-ben) felállította az inkvizíciót, azaz eretnekkutató törvényszéket, amely a legkegyetlenebb eszközök alkalmazásával nyomozta, büntette és félemlítette meg az

eretnekeket. A látszat megóvásáért ugyan hangoztatta az egyház, hogy ő „nem szomjazik vére” s a kivégzések végrehajtását a világi hatalomra bízta. Azonban ez nagyon kopasz mentség, ha meggondoljuk, hogy az egyház akkor tényleg világhatalom volt s a világi hatóság az ő tekintélyének nyomása alatt volt kénytelen elvállalni az eretnekekkel szemben a bakó szerepét. Kínpad és máglya megtette a magáét: a katharosokat sikerült teljesen kiirtani, a valdenseket pedig megtörték vagy szétszórták. Ezeknek egyes maradékai azonban bámulatos szívóssággal századokon át fenn tudták magukat tartani s a reformáció idején elfogadták a tiszta Evangéliumot.

A MAGYAR KERESZTYÉNSÉG A KÖZÉPKORBAN

Állam és egyház

István király örökségét a középkori magyar állam híven őrizte és fejlesztette. A királyság a római egyház védelmét és erősítését a legfontosabb állami feladatnak tekintette. Az egyház és papjai ott álltak, mint nélkülözhetetlen tényezők az állami élet minden működésénél, különösen az igazságszolgáltatásban és a törvényhozásban. A főpapság, nagy vagyoni erejével, fontos tényezője volt a honvédelemnek. Az egyház ügye teljesen állami ügyé lett. De éppen ezért a magyar királyok is féltékenyen örködték egyházi hatalmuk fölött, akárcsak a német császár-királyok. A pápasággal fönntartották a tisztelettel teljes, hagyományos jó viszonyt, de nem engedték, hogy a pápák túlzott követeléseikkel csorbítsák a magyar koronának az egyházzal szemben szerzett ősi szokásjogait, legfőképpen a főpapi állások betöltésében való döntő szerepét. I. Lászlónak és Kálmánnak, Nagy Lajosnak és Igazságos Mátyásnak a pápai székhez való viszonyát egyképpen ez jellemezte. Csak nagy belső zavarok idején, a királyi hatalom időnkénti elhanyaglásakor volt módjuk egyes pápáknak - így pl. III. Incének - mélyebben belenyúlniuk a magyar egyházi ügyekbe, olykor még az állam belső politikájába is.

Vallásosság és művelődés

A magyarság is, mint minden más pogány nép, nehezen, dacos ellenkezéssel nőtt bele a keresztyénség lelkiéletébe és kultúrájába. A pogány magyar vallás, lappangó ördögösség és egyéb babonák alakjában, még századokig élt a nép között. Egyes maradványai a magyar keresztyénségbe is fölszívódtak. Ámde végre is meg kellett kedvelnie a magyar népnek a keresztyén vallást. Hiszen ebben a legjobb nevelői maguk nagy királyai voltak, akik - különösen az Árpádházban - családjukkal együtt személyes vallásosságukkal is kitűntek. Nagy nemzeti csapások, különösen a tatárjárás elszívása után a keresztyén magyar nép lelkén valóságos vallási rajongás vett erőt s ilyenkor pompásan fellendült az egyházi élet.

A papság a magyar középkor virágjában válogatott erőkből állott. A régibb és újabb férfi és női szerzetesrendek szélére el voltak terjedve s nagy tiszteletnek és népszerűségnek örvendettek. Élénken mutatja a középkori magyar társadalom lelkesedését a szerzetesség iránt az a tény, hogy a XIV. század elején külön magyar szerzet is keletkezett, a pálosremeték rendje, mely rövid idő alatt közkedveltségre jutott s külföldön is elterjedt.

Az egyház irányította Magyarországon is a művelődés minden ágát. Teljesen az ő kezében volt az iskolázás. Plébániai (alsófokú), káptalani és monostori vagy klastromi (középfokú, de a papságra is képesítő) iskolák már I. István király idejétől kezdve működtek az országban. Pécsen, Óbudán és Pozsonyban egyetemek alakultak; több szerzetesi főiskola is volt. Nagy számmal keresték föl magyar ifjak a középkor világhíres egyetemeit is (Párizs, Bologna, Pádua, Prága, Krakkó, Bécs) s nem egy közülük tanárként működött azokon. A Mátyás király korában élt Temesvári Pelbárt franciskánus szerzetes (mh. 1504) - ez a szigorú, megalkuvást nem ismerő papi jellem - nemcsak hazájának, de az egész akkori európai keresztyénségnek egyik legjelesebb igehirdetője. Külföldi egyházi írók is sokat tanultak tőle, művei számos kiadásban forogtak Európa-szerte közköze.

Egyszóval a római egyház a középkori magyarság életében is betöltötte ugyanazt a szerepet, amelyet egyebütt.

A PÁPASÁG HANYATLÁSA

A pápai világalom bukása

A pápai hatalom csúcspontján már elő volt készítve hanyatlásának végzete is. Ez a végzet gyorsan betelt. Már a *VIII. Bonifác* uralkodásakor nyilvánvalóvá lett, hogy a mérhetetlen uralmi igények mögött többé nem áll megfelelő *tényleges* hatalom. Ez a pápa volt az, aki híres „*Unam Sanctam*” kezdetű bullájában (1302) összefoglalta és vakmerően világgá kiáltotta a pápai világalom elveit és követeléseit. Ezek abban csúcsosodnak ki, hogy „*a pápának való engedelmség minden embernek elengedhetetlenül szükséges az üdvösségre*”. Azonban az elbizakodott és makacs pápa teljes megaláztatást szenvedett *IV. (Szép) Fülöptől*, a hatalmas francia királytól, aki mögött ott állott egész nemzete. A világalomra törő pápasággal ekkor került szembe először egy oly tényező, amellyel nem tudott megbirkózni: t. i. az erős, egységes *nemzeti állam*. És ez bukását jelentette.

Az avignoni pápaság

A bukás első következménye az volt, hogy a pápaság szégyenletes függő viszonyba került a francia királysággal. A pápák még székhelyüket is áttették a provencai *Avignonba*, mely akkor pápai hűbér volt ugyan, de

egészen a francia király tényleges hatalma alatt állott (1309-77; ezt az időszakot nevezik „*a pápaság babiloni fogságának*”). Az avignoni pápák engedelmes eszközei voltak a francia politikának. Csak ott merték tovább is hangoztatni politikai igényeiket, ahol a magukénál is gyöngébb erőt éreztek: így a zilált *német birodalommal* szemben; de végre még itt is kudarcot kellett vallaniuk. - A politikai megaláztatások mellett nagyban alászállította a pápaság tekintélyét az avignoni udvar *erkölcsi romlottsága is*. De legjobban ártott ennek a tekintélynek a pápák *pénzügyi politikája*. Ez akkor már nem volt egyéb, mint a népek s az alsóbb papság szemérmetlenül nyílt kifosztása. Az egyik legfőbb pénzforrás az egyházi javak és állások rendszeres adás-vevése volt. Százszor rombolóbb alakban újult fel az a simonia, amely ellen a régebbi pápák valaha oly őszinte meggyőződéssel küzdtek. Valóságos börze lett a pápai udvar. Kétségtelenül ezzel is tett valami szolgálatot a nyugati művelődés fejlődésének, minthogy jelentékenyen előmozdította a terménygazdaságról a pénzgazdaságra való átmenetet. De ez nem ért föl a rendszerből fakadt rengeteg vallási és erkölcsi kárral.

A nagy nyugati egyházszakadás

Alig került vissza a pápai szék Rómába, máris követte a „babiloni fogság”-ot egy még sokkal nagyobb botrány: *a kettős pápaság*. A francia bíborosok a római olasz pápával szemben francia avignoni ellenpápát állítottak. A nyugati egyház két pápa hatalmi körére szakadt és így is maradt teljes 37 esztendeig (1378-1415). Ez az állapot még súlyosabbá tette a pápaságnak a népekre nehezülő pénzügyi nyomását: hiszen most már mindegyik pápai udvar *feleannyi* adózóból akarta kiperéselni *ugyanazokat* az óriási összegeket. Vallási tekintetben pedig nagy nyugtalanságot támasztott a kettős pápaság. A hívők nem tudták eldönteni, vajon *az igazi* pápához tartoznak-e s nincs-e veszélyeztetve e miatt örök üdvösségük. Sok jó keresztyén pedig azt a kérdést is fölvetette már önmaga előtt, *vajon egyáltalán igaz egyház-e a pápai?* Minden tisztánlátó ember érezte, hogy ez az állapot tarthatatlan. Egyre hangosabban hallatszott a követelés: „*Az egyházat fejében és tagjaiban reformálni kell!*”

A REFORMKÍSÉRLETEK

A reformzsinatok

Az egyház állapotának békés úton való megjavítását legelőbb az egyetemek tudományos körei - főképp a párizsi egyetem tanárai - kezdték sürgetni. Ez a reformpárt közszinat összehívását követelte, annak az elvnek alapján, hogy az egyetemes zsinat fölötte áll a pápának, s így a reformok megindítására is elsősorban jogsult. A zsinati párt annyira a maga részére hódította a

közvéleményt, hogy 1409-re sikerült összehívatni az első reformzsinatot Pisába. Ez a zsinat legelőször a nagy egyházszakadást akarta megszüntetni. Ezért mind a római, mind az avignoni pápát letette és újat választott. De a letett két pápa nem vetette magát alá a zsinat döntésének s így a nyugati keresztyénségnek most már kettő helyett három „feje” lett. Csak a második reformzsinat, a konstanzi (1414-1418) volt szerencsésebb: ennek sikerült visszaállítania az egyház és a pápaság egységét azzal, hogy mind a három versenypápát letette és újat választott. De ennek az újnak első dolga volt, hogy a zsinat többi reformtörekvéseit meghiúsítsa.

Azonban a harmadik reformzsinat, a bázeli (1431-1449) még merészebben hangoztatta követeléseit. Ezeknek érvényt is tudott volna szerezni, ha a pápa aknamunkája következtében a zsinat saját kebelében is ki nem üt a szakadás. E miatt lassan elveszítette jelentőségét s ismét csak a pápaság lett a helyzet urává; az erős francia királlyal kiegyezett, a gyöngye Németországot pedig tovább szipolyozta. Így a zsinati reformmozgalom megbukott, de a pápaság sem örülhetett túlságosan győzelmének. A reformvágy Európa-szerte éber és hangos maradt ezután is. A mellett a pápák, hogy a hatalmasabb uralkodókat a zsinati párttól a maguk részére elhódítsák, kénytelenek voltak nekik egyházi dolgokban már a zsinatok folyamán jókora engedményeket tenni. Ebből pedig az lett, hogy a XV. század felé minden hatalmasabb európai államban visszatérőben volt a régi államegyházi rendszer. Egyik nagyon fontos tényezője volt ez a reformáció előkészítésének.

RÉVÉSZ IMRE: Az őskeresztyénségtől az ellenreformációig

OKTÓBER HAVI GYÜLEKEZETI ESEMÉNYEK

Október. 02 Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Vörös Ilona és Máté, Fövényessy Katalin és Karoly.

Október. 09 Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Torma Veronika és József.

Október. 16 Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Kádas Klára és Jutka, segített Alex Lappe.

Október. 22 Az 1956-os forradalom emlékére rendszeresített Szabadság Serleg Ünnepségnket 2005. október 22-én, szombaton este 6:00 órai kezdettel tartottuk Egyházunknál. A cserkeszek zászlóbehozatala után az ünnepséget imával megnyitotta Nt. Németh Maurusz atya. Ünnepi szónok László György volt, az 1956-os Magyar Világszövetség Los Angeles-i elnöke. Az ünnepség keretében, Kádas Jutka zenetanárnő vezetésével, fellépett a Renaissance Iskola kórusa, verset szavalt Péntek Blanka és Tóth Csilla, Ted Körösy pedig operarészleteket énekelt a megjelentek számára.

Az ünnepséget követően a Szabadság Serleg vacsorára került sor. Az előételt készítette és adományozta Megyesi Gizella. A borjúpörköltet készítette és adományozta Magyary Ilona. A körítést készítette Vörös Ilona. A tortát adományozta Bordás Zoltán és Piroska. A pogácsát készítették Vörös Ilona, Magyary Ilona, Fövenyessy Katalin, Kozák Piroska és Imre. Az ebédlő feldíszítését és a terítést végezte Magyary Ilona. A felszolgálásban és más apróbb munkálatokban segédkeztek Orly Elvira, ifj. Orly Elvira, Torma Veronika és a presbiterek. A pénztárt kezelte Bordás Piroska.

Külön köszönet illesse mindazokat, akik munkájukkal és adományaikkal hozzájárultak a vacsora jó lebonyolításához, és köszönjük szépen az előadóknak és a vendégeinknek, hogy eljöttek, és reméljük, hogy mindenki jól érezte magát.

Október. 23 Az istentisztelet utáni ebédet készítette és adományozta Magyary Ilona és András.

Az istentisztelet után a lelkész és néhány gyülekezeti tag részt vett San Franciscóban, a Gloria Victis szobornál rendezett megemlékezésen.

Október. 30 Az istentisztelet keretében reformáció emlékűnepe alkalmából úrvacsoraosztásra került sor. 32 személy élt az úrvacsora szentségével. Az istentisztelet utáni ebédet, férje emlékére, készítette és adományozta Megyesi Gizella, segített leánya Licko Susie.

A Presbitérium a Gyülekezet nevében nagy szeretettel köszöni az asszonyok konyhai faradozást, és kéri asszonytestvéreinket, hogy mások is segítsenek a finom ebédek elkészítésében.

OKTÓBER HAVI ADOMÁNYOK

Joseph & Blanka Hajnal, 53-ik házassági évfordulójuk alkalmából.....	\$ 100.00
Joseph & Julia Jakaby, unokájuk emlékére.....	\$ 25.00
William & Eva Taggart, édesapám emlékére.....	\$ 50.00
Eugen & Ilona Racz, serlegvacsorára.....	\$ 20.00
Elvira Orrly & Phillip Machell, adomány.....	\$ 200.00
Emese Varga Bihari, adomány.....	\$ 50.00
Jutka Kadas, 1956 emlékére.....	\$ 50.00
Gabor Magyar-Kope, reformációra.....	\$ 100.00
Elvira M. Orly, adomány.....	\$ 50.00
Charles & Marta Moore, adomány.....	\$ 60.00
Emese Varga Bihari, adomány.....	\$ 50.00
John & Elizabeth Racz, szülők emlékére.....	\$ 50.00
Joseph & Blanka Hajnal, halottaik emlékére.....	\$ 50.00
Gizella T. Megyesi, férjem emlékére.....	\$ 100.00

**A Presbitérium nagy szeretettel köszön minden adományt és segítséget.
Az Úr Isten gazdag áldása legyen az adakozó testvéreinkkel!**

A Presbitérium szeretettel kéri egyháztagjainkat, hogy ne feledkezzenek meg az évi egyházfenntartói járulék befizetéséről, ezzel is támogatva kicsiny gyülekezetünk fennmaradását.

Gyülekezetünk betegeiért imádkoztunk. Kértük az Úristen kegyelmét életükre, hozza vissza beteg testvéreinket minél hamarabb köreinkbe. Betegek a következő személyek voltak: Fejér Sándor, Andree Varga Éva, Charles Moore és Márta, Hajnal Blanka és József, Rácz Erzsébet, Fabó Zsuzsa, Margit Leeman, Nagy Ferenc, Fabó László, Kenéz Ilona, Fülöp Mária, Palotás Dezső.

HIRDETÉSEK

- Hirdetjük minden érdeklődőnek, hogy november 20-án, az istentisztelet után, 12:00 - 17:00 között, sor kerül a hagyományos őszi Ünnepi Bazárra. A bazáron hurka, kolbász, szalámi, sütemények, szaloncukor, díszítések, ajándékok, kézimunka, festmények vásárolhatók meg. A résztvevőket ebéd és lángos várja. Szeretettel várunk mindenkit!

- Hirdetjük a gyülekezetnek, hogy november 27-én, advent első vasárnapja alkalmából, kiosztjuk az úri szent vacsorát. Mindenkit szeretettel várunk.

Hirdetjük azon testvéreink számára, akik valamilyen oknál fogva nem tudnak eljönni a templomba, de részesülni szeretnének az úrvacsora szentségében, jelezzék ezt vagy a lelkipásztori hivatalnak vagy valamely presbiternek, és a lelkész el fog jönni és háznál is kiszolgálja a szent jegyeket.

- Hirdetjük minden testvérünk számára, hogy az erdélyi árvízkarosultak számára szervezett külön gyűjtést november. 20-án lezárjuk. Kérjük testvéreinket, hogy akik meg támogatni szeretnék az erdélyi árvízszújtotta magyarokat, adományaikat legkésőbb nov. 17-ig küldjék el az Egyház címére. Gyülekezetünk pénztárosa minden adakozó testvérünk számára visszajelzést küld az adományozott összegről, és ez az összeg év végén az adóból levonható.